

TỦ SÁCH
KHOA LUẬT

69-KHXH-2

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

TRINH QUỐC TOÀN

3

NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ HÌNH PHẠT BỔ SUNG TRONG LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM

SÁCH CHUYÊN KHẢO

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
KHOA LUẬT
TS. GVC TRINH QUỐC TOÀN

**NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN
VÀ THỰC TIỄN VỀ HÌNH PHẠT BỔ SUNG
TRONG LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM
(Sách chuyên khảo)**

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

MỤC LỤC

Trang

Danh mục những từ viết tắt	7
Lời nói đầu.....	9

Chương I

NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ HÌNH PHẠT BỔ SUNG

- 1.1. Khái niệm, đặc điểm
và vai trò của hình phạt bổ sung 17
- 1.2. Phân loại hình phạt bổ sung
và phân biệt hình phạt bổ sung
với các biện pháp cưỡng chế hình sự khác..... 78
- 1.3. Sự hình thành và phát triển của chế định
hình phạt bổ sung trong luật hình sự Việt Nam
từ năm 1945 đến trước khi ban hành
Bộ luật Hình sự năm 1999..... 94

Chương II

CÁC HÌNH PHẠT BỔ SUNG TRONG PHÁP LUẬT HÌNH SỰ VIỆT NAM HIỆN HÀNH

- 2.1. Hình phạt cấm đảm nhiệm chức vụ, cấm hành
nghề hoặc làm công việc nhất định; tước một số
quyền công dân của người bị kết án 114

- 2.2. Các hình phạt hạn chế quyền tự do cư trú
của người bị kết án..... 140
- 2.3. Các hình phạt có tính chất kinh tế 170

Chương III

THỰC TIỄN ÁP DỤNG HÌNH PHẠT BỔ SUNG CỦA TOÀ ÁN CÁC CẤP

- 3.1. Khái quát tình hình xét xử sơ thẩm
của toà án các cấp 213
- 3.2. Phân tích, đánh giá tình hình áp dụng
hình phạt bổ sung của toà án các cấp..... 220
- 3.3. Nguyên nhân của những tồn tại, hạn chế
trong áp dụng hình phạt bổ sung
của toà án các cấp trong thời gian qua 282

Chương IV

NHU CẦU, QUAN ĐIỂM CƠ BẢN VÀ CÁC GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ ÁP DỤNG HÌNH PHẠT BỔ SUNG

- 4.1. Nhu cầu và những quan điểm cơ bản
hoàn thiện chế định hình phạt bổ sung..... 295
- 4.2. Những giải pháp hoàn thiện chế định
hình phạt bổ sung trong pháp luật hình sự 315

4.3. Một số giải pháp khác tăng cường hiệu quả áp dụng hình phạt bổ sung của toà án các cấp ...	333
Kết luận.....	349
Danh mục các tài liệu tham khảo.....	353
Phụ lục	367

DANH MỤC NHỮNG TỪ VIẾT TẮT

BLHS	: Bộ luật hình sự
BLTTHS	: Bộ luật tố tụng hình sự
CHLB	: Cộng hòa Liên bang
CSHS	: Chính sách hình sự
HPC	: Hình phạt chính
HPBS	: Hình phạt bổ sung
HThP	: Hệ thống hình phạt
HThPL	: Hệ thống pháp luật
LHS	: Luật hình sự
PLHS	: Pháp luật hình sự
TANDTC	: Tòa án nhân dân tối cao
TNHS	: Trách nhiệm hình sự
UBTVQH	: Ủy ban Thường vụ Quốc hội
VBPL	: Văn bản pháp luật
VKSNDTC	: Viện kiểm sát nhân dân tối cao
XHCN	: Xã hội chủ nghĩa

LỜI NÓI ĐẦU

Tội phạm và hình phạt là những chế định quan trọng nhất trong luật hình sự (LHS), có quan hệ gắn bó hữu cơ với nhau. Khi nói đến LHS, dù đề cập đến nội dung cụ thể nào thì tập trung lại cũng nhằm đi đến vấn đề tội phạm và hình phạt.

Hình phạt nói chung và các hình phạt bổ sung (HPBS) nói riêng vừa là nội dung, vừa là phương tiện của chính sách hình sự (CSHS) của Nhà nước, bảo đảm cho LHS có thể thực hiện được nhiệm vụ: “Bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa, quyền làm chủ của nhân dân, bảo vệ quyền bình đẳng giữa đồng bào các dân tộc, bảo vệ lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của công dân, tổ chức, bảo vệ trật tự pháp luật xã hội chủ nghĩa, chống mọi hành vi phạm tội; đồng thời giáo dục mọi người ý thức tuân theo pháp luật, đấu tranh phòng ngừa và chống tội phạm” [64, Điều 1].

Nghiên cứu lịch sử lập pháp hình sự của Việt Nam từ năm 1945 đến nay cho thấy hệ thống hình phạt (HTHP), trong đó có các HPBS được quy định phong phú và đa dạng, có sự kế thừa và bổ sung hoàn thiện qua từng thời kỳ. HTHP trong Bộ luật Hình sự (BLHS) năm 1999 là kết quả của nhiều lần sửa đổi và bổ sung trên cơ sở tổng kết thực tiễn áp dụng và thi hành các hình phạt chính (HPC) cũng như HPBS của các cơ quan bảo vệ pháp luật.

Trong đấu tranh phòng, chống tội phạm, HPBS tuy không có ý nghĩa quyết định như HPC, nhưng trong giới hạn tác động của nó đã phát huy được vai trò tích cực là một bộ phận cấu thành không thể thiếu trong hệ thống các biện pháp tác động của Nhà nước và xã hội đến tội phạm. Vai trò nổi bật của HPBS thể hiện ở chính tác dụng phòng ngừa tội phạm, hỗ trợ, củng cố và tăng cường kết quả của HPC áp dụng đối với người phạm tội. Bên cạnh đó, HPBS còn có tác dụng trừng trị, cải tạo, giáo dục người bị kết án. Có thể nói, quy định các HPBS bên cạnh các HPC trong HTHP góp phần làm đa dạng hóa các biện pháp xử lý hình sự trong hoạt động đấu tranh phòng và chống tội phạm, giúp cho việc cá thể hóa trách nhiệm hình sự (TNHS) và hình phạt đối với hành vi phạm tội ở mức cao nhất, đồng thời đảm bảo tính thống nhất, công bằng trong thực tiễn xét xử của tòa án các cấp.

Tuy nhiên, cùng với quá trình phát triển toàn diện của đất nước trên các mặt chính trị, kinh tế, văn hóa - xã hội và qua thực tiễn áp dụng, nhiều quy định về hình phạt trong đó có HPBS của BLHS năm 1999, mặc dù Bộ luật này đã được sửa đổi, bổ sung theo Luật số 37/2009/QH12 ngày 19/6/2009, đã trở nên bất cập, hạn chế như: 1) HTHP, trong đó có HPBS còn chưa thực sự phong phú, đa dạng; các quy định về HPBS còn chưa đảm bảo tính toàn diện, thống nhất, đồng bộ về các mặt trong nội tại các HPBS và giữa các HPBS với các HPC cũng như với các chế định khác trong pháp luật hình sự (PLHS); 2) Chưa có quy định rõ ràng, đồng bộ việc áp